

ZIDLOV BOG'LOVCHILARINING INGLIZ TILIDAGI O'RNI

O'zbekiston tuman 2-son politexnikumi

Ingliz tili fani o'qituvchisi

Tursunaliyeva Shoxruza Muzaffarjon qizi**Yusupova Mubina Ma'sudjon qizi****Kirish**

Ingliz tili grammatikasida bog'lovchilar sintaktik birliklar o'rtasidagi mantiqiy aloqalarni ifodalashda muhim vosita hisoblanadi. Xususan, zidlov bog'lovchilari (contrast conjunctions) yordamida gaplar yoki gap bo'laklari orasidagi qarama-qarshilik, farqlanish va zid fikrlar ifoda etiladi. Ular matnning mantiqiy yaxlitligini ta'minlab, o'quvchiga muallif pozitsiyasini tushunishga yordam beradi. Mazkur maqolada ingliz tilidagi zidlov bog'lovchilarining turlari, grammatik va stilistik funksiyalari, o'zbek tiliga tarjimasidagi muammolar hamda amaliy misollar asosida ularning o'rne tahlil qilinadi.

1. Zidlov bog'lovchilarining tavsifi va turlari

Zidlov bog'lovchilari ikki gap yoki gap bo'lagini bog'laydi va ular o'rtasida mantiqiy zidlik, qarshi qo'yish yoki farq ifodalaydi. Ingliz tilida keng qo'llaniladigan asosiy zidlov bog'lovchilarga quyidagilar kiradi:

Inglizcha	O'zbekcha tarjimasi	Qo'llanish namunasi
but	lekin, biroq	He wanted to go, but he had no money.
however	ammo, shunga qaramay	He was tired; however, he continued working.

although/though

garchi, bo'lsa-da

Although it was raining, they went outside.

even though

har qancha bo'lsa-da

Even though she studied hard, she failed the test.

whereas/while

holbuki, esa

She likes tea, whereas he prefers coffee.

nevertheless/nonetheless

shunga qaramay, baribir

He didn't study; nevertheless, he passed.

on the other hand

boshqa tomondan

On the one hand it's cheap, on the other hand it's unreliable.

2. Grammatik va stilistik funksiyalari

Zidlov bog'lovchilar ingliz tilida koordinatsion va subordinatsion aloqa vositasi sifatida ishlatiladi:

- Koordinatsion bog'lovchilar: ikki asosiy gapni bog'laydi. Misol: He wanted to help, but he was too busy.
- Subordinatsion bog'lovchilar: asosiy va ergash gapni bog'laydi. Misol: Although he was tired, he kept working.

Stilistik

jihatdan:

- but, though – norasmiy, og'zaki nutqda keng tarqalgan;
- however, nevertheless – rasmiy va yozma matnlarda ko'p ishlatiladi;
- on the other hand – muvozanatli fikr bildirishda qo'llanadi.

3. Tarjimadagi oʻrni va qiyosiy tahlil

Zidlov bogʻlovchilarini oʻzbek tiliga tarjima qilishda semantik yuklama, grammatik vazifa va kontekst hisobga olinadi. Ularning baʼzilari sinonim koʻrinsa-da, farqlar mavjud:

Inglizcha	Oʻzbekcha tarjima	Izoh
bogʻlovchi		
but	lekin, biroq	Koʻp hollarda ikki asosiy gap oʻrtasida ishlatiladi
however	ammo, shunga qaramay	Rasmiy, koʻpincha mustaqil gap sifatida qoʻllanadi
although	garchi	Ergash gap yasashda ishlatiladi
nevertheless	shunga qaramay	Kuchli zidlik va murosasizlik ifodalaydi

4. Sinonimlik va kontekstda farqlanishi

Zidlov bogʻlovchilari koʻpincha bir-biriga maʼnodosdek tuyuladi, ammo kontekstga qarab ularning vazifasi va ohangida farqlar kuzatiladi:

- but — oddiy, qisqa, bevosita zidlik;
- however — rasmiy, odatda gap boshida ishlatiladi;
- nevertheless — kuchli zidlik, qatʼiy ohang;
- although — ergash gaplar tuzishda ishlatiladi, yumshoq zidlik bildiradi.

Xulosa

Zidlov bogʻlovchilari ingliz tili sintaksisida muhim rol oʻynaydi. Ular matn ichidagi zid, farqli fikrlarni birlashtirish, muallif pozitsiyasini ifodalash, mantiqiylik va yaxlitlikni taʼminlashga xizmat qiladi. Ularning grammatik, stilistik va tarjimaviy

jihatlarini puxta o'rganish ingliz tilini chuqur egallash uchun muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). A Comprehensive Grammar of the English Language. London: Longman.
2. Eastwood, J. (1994). Oxford Guide to English Grammar. Oxford University Press.
3. Swan, M. (2005). Practical English Usage. Oxford University Press.
4. Celce-Murcia, M., & Larsen-Freeman, D. (1999). The Grammar Book: An ESL/EFL Teacher's Course. Boston: Heinle & Heinle.
5. Halliday, M.A.K., & Hasan, R. (1976). Cohesion in English. London: Longman.
6. Yuldoshev, A. (2010). Ingliz tili grammatikasi. Toshkent: Fan va texnologiya.
7. Jabborova, D. (2021). Zidlov bog'lovchilarining tarjimadagi o'rni. Filologiya fanlari, №3, 56–60.
8. Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org>